

Ключевые слова: полицейский, переговорный процесс, Национальная полиция Украины, ведение переговоров, тактика переговоров, правонарушитель, тактическая подготовка.

TROYANOV'S'KYI V. S. TACTICAL TRAINING OF THE POLICE OFFICERS TO NEGOTIATE WITH OFFENDERS

The general positions of negotiating tactics for a police office are determined in this scientific work. The attention is paid to the tactics of negotiating with offenders that should have a future employee of the National Police Ukraine

Keywords: police, the negotiation process, the national police of Ukraine, negotiation, tactics of negotiations, the offender, tactical training.

УДК 351.741(477)

О. І. ТЬОРЛО,

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
професор кафедри тактико-спеціальної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ В АСПЕКТІ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Обговорення проблем реформування правоохоронної системи України, як передумова професійної підготовки майбутніх працівників поліції. Актуальність інтерактивних методів викладання навчальної дисципліни «тактико-спеціальна підготовка».

Ключові слова: реформа, правоохоронна система, професійна підготовка, інтерактивні методи, тактико-спеціальна підготовка.

Проблема реформування правоохоронної системи в Україні є чи найважливішою та актуальнішою проблемою сьогодення. Саме в цій сфері суспільного життя громадяни очікують швидких та реальних результатів. В порівнянні з іншими галузями, на результати та наслідки реформи в правоохоронній сфері суспільство звертає постійну увагу, досить жваво та інтенсивно реагує на будь-які кардинальні зміни. Саме такими кардинальними змінами й відзначилась реформа правоохоронних органів. Основним месенджером реформування правоохоронної структури, і зокрема, поліції, є і було забезпечення належного рівня довіри та взаємодії працівників поліції з суспільством та підвищення якості забезпечення суспільного порядку.

На цьому шляху виникла низка перепон. Адже зрозуміло, що реформа має полягати в глибокому розумінні суті та змісту реформ усіма – поліцейськими, громадянами, владою тощо. Основним підґрунтям всіх реформ мають бути законодавчі, правові зміни. Як наслідок має відбуватися реорганізація відомчої структури, а саме: утворення або заміна підрозділів, комплектація новостворених підрозділів відповідними фахівцями, підбір кандидатів на службу відповідно до сучасних вимог. Але насамперед суспільство очікувало від реформ змін у ставленні працівників правоохоронних органів до пересічного громадянина, до прав та свобод громадян та культури спілкуванні.

Таким, в цілому позитивним, прикладом реформ у правоохоронній сфері став проект «Нова патрульна поліція». Служба була оновлена майже повністю. В той же час,

на службу в Патрульну поліцію в більшості прийшли недосвідчені люди, які не мали ні спеціальної освіти, ні практики роботи в правоохоронних органах. Гостро постала проблема якісної підготовки таких осіб до виконання службових обов'язків, причому у занадто стислі терміни. І якщо на початках до такої діяльності радо долучалися адвокати, громадські активісти тощо, то з часом такий ентузіазм згас. Натомість вагому роль у підготовці патрульних відіграли працівники навчальних закладів системи МВС України, які в якості інструкторів залучались до підготовки патрульних, і насамперед з блоку професійно-орієнтованих дисциплін: вогневої підготовки тактичної тощо. Більше того, процес підготовки патрульних у тих регіонах де функціонують навчальні заклади МВС України був організований набагато ефективніше ніж там де їх немає.

Хоча, одним з початкових компонентів реформи поліції була відмова від відомчих навчальних закладів. Пропагувалось таке твердження – «Менше грошей на міліцейські вузи – більше на якісне навчання поліцейських». Як аргументи наводились висловлювання, що такі ВНЗ надають вищу освіту, яка не потрібна поліцейським, не виправданими є фінансові витрати на навчання курсантів у вищих навчальних закладах системи МВС, що науково-педагогічний склад таких закладів не має практичного досвіду та інше. Як пропозиція було озвучено бажання залишити чотири поліцейські школи, які будуть займатися підготовкою кадрів для Національної поліції. [1]

І хоча в нову Патрульну поліцію прийшли освічені, мотивовані особи, які щиро вірили у можливість змінити застарілу систему правоохоронних органів не обійшлося й без проблем. Практично одразу після запуску діяльності Патрульної поліції, не зважаючи на урядову та зарубіжну підтримку, в цілому достатнє фінансування, проявилась низка проблем щодо компетентностей та професіоналізму поліцейських. Практика показала, що однією з таких проблем є неможливість набутти професійного багажу у визначений термін підготовки патрульних поліцейських – термін у три місяці є занадто малим для ефективного засвоєння професійних знань, вмінь та навичок. Це показали непоодинокі випадки із практичної діяльності патрульних поліцейських. Зокрема, відомий приклад переслідування автомобіля BMW у м. Києві, показав недостатність тактичної та вогневої підготовки.

Тут слід зазначити, що якщо передумовою вдосконалення теоретичної підготовки є наявність бажання самих патрульних вдосконалюватись, то для набуття та вдосконалення практичних навиків володіння вогнепальною зброєю, прийомами рукопашного бою та тактики дій у типових та екстремальних ситуаціях необхідним є постійне тренування професійних навиків. Відпрацювання професійних навиків «до автоматизму» потребує постійного вдосконалення, яке досягається шляхом систематичних занять під керівництвом досвічених інструкторів, у спеціально обладнаних приміщеннях (полігонах) тощо.

Цю проблему визнало і керівництво МВС України погодившись, що 2,5-3 місяці підготовки патрульного поліцейського – це занадто малий термін. Процес підготовки патрульного поліцейського потребує 4-6 місяців професійної підготовки. [2]. В результаті, з урахуванням внеску ВНЗ МВС України у підготовку патрульних, з урахуванням некомплекту у поліцейських підрозділах, що виник після проходження атестації, ставлення до навчальних закладів зі специфічними умовами навчання в системі МВС України обґрунтовано змінилося: «Нині із врахуванням вітчизняної системи освіти, загальним обґрунтованим висновком є те, що підготовка поліцейських в Україні на базі

навчальних планів юридичної освіти та освітнього рівня бакалавр, магістр є надбанням вітчизняної правоохоронної системи, а не недоліком.» [3] І з цим важко не погодитися.

Трагічний випадок у м. Дніпрі зайвий раз підтвердив те, що підготовка поліцейських, і в першу чергу, патрульних поліцейських, які першими стикаються з небезпекою протиправних дій озброєних злочинців, потребує вдосконалення. При цьому слід наголосити, що статистичні дані за останні роки демонструють, що кількість зброї, нелегально завезеної з зони проведення АТО значно зросла, а відповідно зросла й імовірність її застосування серед мирного населення. [4]

Реформа з необхідністю породила і інші, хоча й тимчасові, негативні моменти. Так, за твердженням Генерального прокурора України Юрія Луценка стан розкриття злочинів протягом останніх років характеризується наступними показниками: 13-му році розкривалося 45% від усіх облікованих злочинів, в 14-му – 44%, в 15-му – 39% (це в принципі європейська норма – близько 40%) Але вже минулого року – менше 30%. Одна із причин даної ситуації є, на його думку, дезорганізація правоохоронних органів. [5]

Ще однією проблемою, яка виникла після реформування правоохоронної системи є наслідок проведення атестації – кадровий голод. Велика кількість працівників з практичним досвідом роботи на керівних посадах не пройшли атестацію, інші не захотіли її проходити, досвідчені працівники які мали право на отримання пенсії – скористалися своїм правом і завершили службу. На керівних посадах залишилися недосвідчені молоді працівники.

Не можна оминати увагою і проблему розбалансування діяльності служб та підрозділів Національної поліції України. Тобто раніше, на місцях, був єдиний керівний орган, який відповідав за проведення та координацію діяльності, спецоперацій та взаємодію різних підрозділів правоохоронних органів на визначеній території. На сьогодні низка підрозділів не є територіальними, а їх діяльність перебуває поза межами компетенції керівників територіальних підрозділів, це зокрема підрозділи Департаменту кіберзлочинності, захисту економіки, та ж Патрульна поліція тощо.

Яскраво цю проблему продемонстрував випадок у Княжичах. Різне підпорядкування служб та непрофесіоналізм керівної ланки призвело до трагічних наслідків та загибелі працівників поліції. При проведенні спецоперації з затримання злочинного угруповання завжди має складатися план, за яким мають діяти працівники поліції, де всі дії розписані та враховані всі деталі, які можуть виникнути. Одною з головних складових має бути існування штабу, який і має корегувати дії підпорядкованих підрозділів та взаємодію різних служб й має реагувати на різні виклики, які не можливо передбачити відповідним планом [6].

Проте, хоча й з негативними моментами, реформа правоохоронної системи відбувається. Очевидно, що іншого шляху немає. Суспільству потрібна оновлена правоохоронна система. А це в свою чергу, потребує вдосконалення якості підготовки поліцейських. І хочемо того чи ні, у сучасних умовах, найефективнішу підготовку поліцейських враховуючи вид діяльності їхньої діяльності в майбутньому можуть забезпечити саме ВНЗ МВС України.

Саме у таких навчальних закладах є можливість забезпечити якісне вивчення навчальної дисципліни «тактико-спеціальна підготовка», яка є однією з найважливіших складових професійної підготовки поліцейського.

Слід враховувати, що обсяг даної навчальної дисципліни та ті практичні навички, якими має оволодіти майбутній працівник поліції при її вивченні є доволі об'ємні [7].

Разом з тим, реформи у поліції вимагають і зміни підходів та стандартів у підготовці поліцейських і зокрема з тактичної підготовки. Сьогодення вимагає робити акцент у проведенні навчальних занять з використанням інтерактивних методів навчання. Безперечно, що це сучасні методи навчання, які, на сьогоднішній день, є найбільш ефективними та актуальними для втілення знань та вмінь науково-педагогічного працівника в освітній процес. Їх використання в процесі проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки уособлює в собі ефективне поєднання набуття теоретичних знань та практичних навичок. Перевагою застосування у освітньому процесі інтерактивних методів навчання є те, що вони базуються на активній взаємодії учасників практичного заняття. Основна увага приділяється, при впровадженні даної методики, взаємодії всіх учасників та слухачів між собою. Такий підхід дозволяє зацікавити та активізувати максимальну кількість учасників освітнього процесу. Також однією з переваг є й те, що більше часу дозволяє утримувати увагу під час освітнього процесу. Також інтерактивні методи навчання дозволяють із нецікавих та пасивних навчальних занять перетворити їх на динамічні та жваві відпрацювання ситуаційних завдань. Дана методика дозволяє не тільки забезпечити взаємодію тих хто навчається з викладачем, але й активно співпрацювати в середині групи, тобто між учасниками ситуаційного завдання. Основною рисою інтерактивного навчання – є діалог між науково-педагогічним працівником та слухачем. [8, 9]

Освітній процес з навчальної дисципліни «тактико-спеціальна підготовка» має бути організовано так, щоб усі учасники навчання були заохочені до пізнавального процесу. Під час проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки слід поєднувати методи індивідуальної, парної та групової роботи. Це дозволить максимально наблизити навчальний процес до реалій майбутньої професії. При застосування інтерактивних методів навчання з тактико-спеціальної підготовки слід акцентувати увагу на розвитку комунікативних умінь та навичок, наприклад, спілкування з громадянами, порушника, жертвами тощо.

Особливу увагу слід звертати на набуття навичок налагодження емоційного контакту між учасниками відпрацювання практичних завдань, уміння працювати у команді, прислуховуватися до думки напарника, вміння страхувати один одного.

До навчання слід залучати не тільки учасників відпрацювання ситуаційної задачі, але й спостерігачів, які мають можливість прийняти участь в обговоренні підсумків проведеної роботи та вказати на допущені помилки та недоліки. Таким чином, у процесі формування професійної майстерності майбутніх поліцейських відпрацьовуються навички відтворення отриманої інформації та застосовування її в майбутньому для виконання стандартних дій (репродуктивний рівень).

Отриманні базові знання та навички під час відпрацювання типових ситуацій у майбутніх працівників поліції є передумовою вирішення нестандартних задач в екстремальних умовах. Тобто, під час занять слід акцентувати на можливості та необхідності адаптовувати отриманні знання до екстремальних умов, з якими будуть стикатися працівники поліції під час виконання ними своїх службових повноважень (продуктивний рівень).

Отже освітній процес з навчальної дисципліни тактико-спеціальна підготовка майбутніх поліцейських має базуватися на переході від репродуктивного рівня до продуктивного рівня професійної підготовки працівників поліції.

Підсумовуючи вищенаведене слід відмітити, що реформування правоохоронної системи, і поліції зокрема, попри перепони та недоліки відбувається. Важливим інструментом у підвищенні їх ефективності можуть і мають стати навчальні заклади системи МВС України. Вони, в свою чергу, повинні швидко адаптуватись до нових реалій та підходів у підготовці поліцейських, врахувати недоліки, які виникають при виконанні поліцейськими свої службових повноважень, постійно вживати заходів щодо їх усунення.

З огляду на беззаперечну важливість тактико-спеціальної підготовки в структурі компетентностей поліцейського, заняття з цієї навчальної дисципліни мають проводитись шляхом якнайширшого використання сучасних інтерактивних методів навчання.

Надійшла до редколегії 14.03.2017

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tema.in.ua/article/8387.html>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rating.net.ua/ukraina/item/806-professor-aleksandr-korystin-likvidatsiya-vysshih-uchebnykh-zavedenij-v-sisteme-mvd-stanet-ne-ratsionalnym-shagom>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politrada.org/news/profes-yna-osv-ta-pol-tseyskogo-v-yakomu-napryamku-rukhatish/>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/02/15/novyna/pravo/rozkryttya-zlochyniv-vpalo-do-30-henprokuror>
6. Булачек В. Р. Основи тактико-спеціальної підготовки: навчальний посібник / В. Р. Булачек, О. І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 268 с.
7. Тьорло О. І. Актуальність вдосконалення методики викладання тактичної підготовки патрульним поліцейським / О. І. Тьорло // Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського: матеріали кругл. столу (м. Одеса, 26 жовтня 2016 р.). – Одеса: ОДУВС, 2016. – С. 172–176.
8. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, А. В. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
9. Ревенко В. Інтерактивні технології навчання на сучасному етапі. Теорія і практика / В. Ревенко // Наукові записки. – 2005. – Випуск 88. – С. 206–209.

Надійшла до редколегії 21.03.2017

ТЁРЛО Е. И. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ТАКТИКО-СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ В АСПЕКТЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ В УКРАИНЕ

Обсуждение проблем реформирования правоохранительной системы Украины, как предпосылка профессиональной подготовки будущих сотрудников полиции. Актуальность интерактивных методов преподавания учебной дисциплины «тактико-специальная подготовка».

Ключевые слова: реформа, правоохранительная система, профессиональная подготовка, интерактивные методы, тактико-специальная подготовка.

T'ORLO O. I. SOME ISSUES OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING TACTICS AND SPECIAL TRAINING IN THE ASPECT OF REFORMING THE LAW ENFORCEMENT SYSTEM IN UKRAINE

The article contains the discussion about the problems of reforming the law enforcement system of Ukraine as a prerequisite of professional training of future police officers.

The relevance of interactive methods of teaching 'tactical and special training' is proved.

Keywords: *reform the law enforcement system, training, training, tactical and special training.*

УДК: 159.9 : [351.741 : 343.102]

Г. В. ЧУХРАЄВА,

кандидат медичних наук,

начальник Центру психіатричної допомоги та професійного

психофізіологічного відбору ДУ «ТМО МВС України по Харківській області»

ПСИХОЛОГІЧНА ТА ІНШІ ВИДИ ЗАХИЩЕНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

Питання професійної захищеності працівників поліції є одним із важливіших питань, без якого неможливо виконання ними в повній мірі своєї професійної діяльності.

Ключові слова: *працівник поліції, закон, професійна діяльність, захищеність, завдання.*

У період сучасної епохи однією з відмітних рис і підвищення ролі людського чинника, зростання значення всіх проблем, пов'язаних з людиною, тому що мир, у якому ми живемо, стає з кожним роком усе складніше, збільшується потік інформації, ростуть навантаження на психіку людини, і тим, що сама - людина, якщо можна так сказати, стає складнішою. Відбувається це в силу об'єктивних причин, а саме, тому що більш складні й відповідальні завдання доводиться вирішувати людині, та чим в більш складну систему міжособистісних, суспільних відносин він включений, чим більше чинників йому доводиться враховувати у своїй діяльності - тим більше багатомірним і багаторівневим повинні бути й стають його мислення й сприйняття, його світогляд. Збільшується значення особистого внеску людей, особистого досвіду. Підвищується й особиста відповідальність, абазом із цим і значення самої особистості, людської індивідуальності.

Сучасна людина не терпить знеособленості й зрівнялівки, вона

включається в суспільний процес не просто в силу необхідності, а свідомо. Отже, така людина вимагає й особливого, дбайливого відношення до себе, індивідуального, в прямому повному змісті цього слова, підходу.

Людина стає особистістю, виступаючи як активний суб'єкт індивідуалізованих ним самим систем суспільних відносин психологічною спільністю, що володіє не тільки соціальною й, з іншими членами суспільства, але також соціальною і психологічною унікальністю відтворення себе у своїх творіннях і в бутті інших людей [3].

Умовою прогресивного розвитку особистості виступає проблемна, особистісно-значуща, цікава людині успішна діяльність [4].

Розгляд категорії особистості як філософського поняття є недостатнім для розуміння проблеми особистості працівника системи правопорядку МВС в його професійній діяльності.